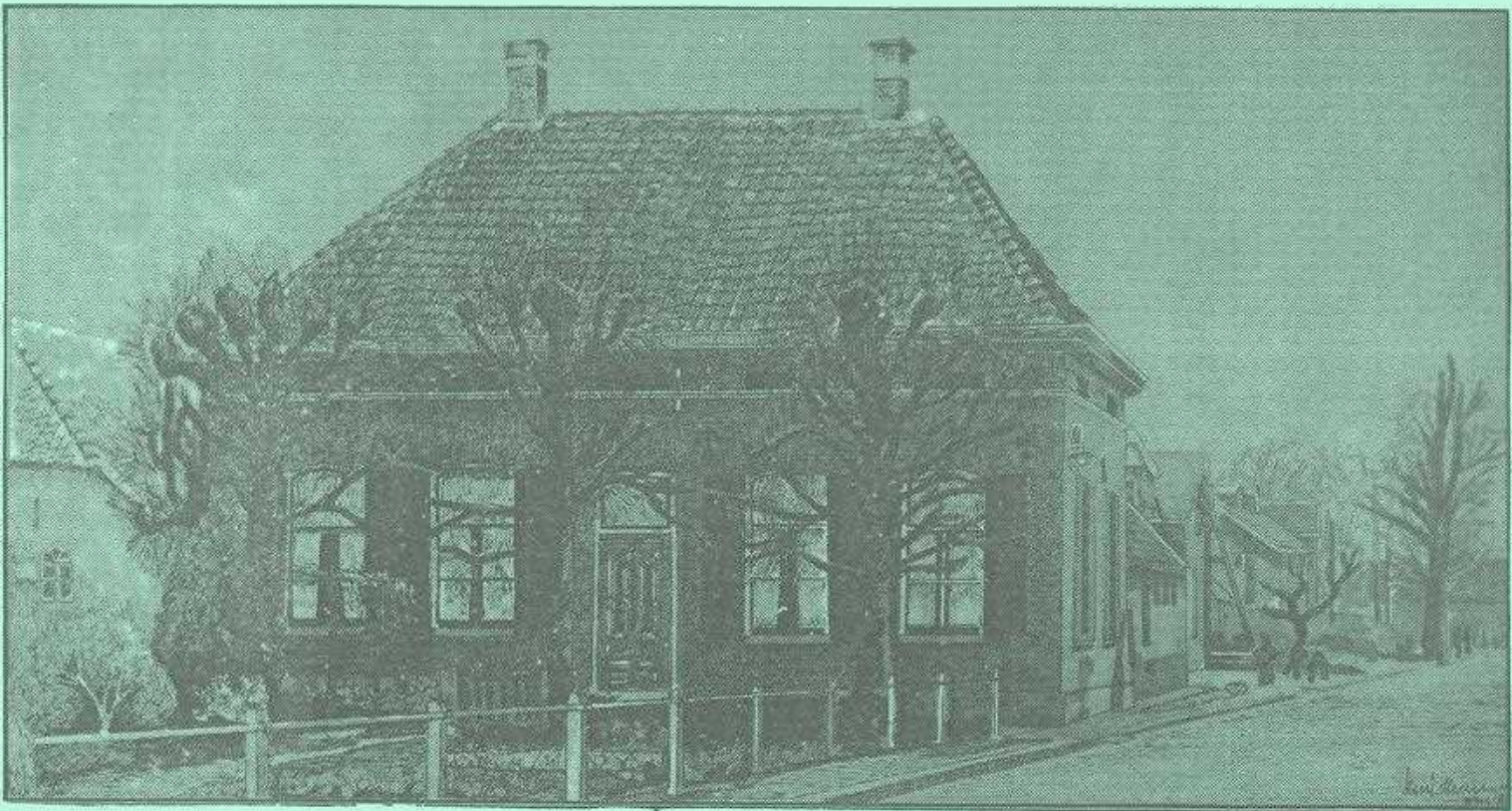

de lichte voorde

periodiek van de
VERENIGING VOOR OUDHEIDKUNDE TE LICHTENVOORDE.

het mooie dwarshuis met deel in de dorpsstraat te Zieuwent
van de familie Benarus hulshof, meer hierover op pagina 5.
in verband met ruilverkaveling en dorpsuitbreiding Zieuwent gesloopt.

STAD EN HEERLIJKHEID LICHTENVOORDE, gesticht in 1616.

In onze periodiek "De lichte voorde" van februari 1984 (nr. 15) betreffende heruitgave van een artikel van jhr. mr. Van Sevenhoven over Lichtenvoorde, is abusievelijk vergeten te vermelden de herkomst dāzes, waarvoor onze excuses. Dit artikel is eerder verschenen in de Bijdragen en mededelingen van Gelre deel XXXVII (1934) p. 213-221.

Thans volgt de bijdrage van Gelre deel XIII over de Heerlijkheid Lichtenvoorde. De graven van Limburg Stirum in Gelderland en de geschiedenis hunner bezittingen XXX.1. (Gorcum) 1961 van Mr. A.P. van Schilfgaarde.

DE HEERLIJKHEID LICHTENVOORDE.

In 1312 bezat Gijsbert, heer van Bronckhorst, een burcht te Lichtenvoorde, door hem gebouwd in het gebied van de bisschop van Munster, doch zonder diens toestemming daartoe verkregen te hebben. Dit beweerde deze Bisschop. Maar de heer van Bronckhorst betoogde, dat hij deze burcht gebouwd had op eigen terrein, in het gebied van den graaf van Gelre, aan wien hij het slot dan ook in leen had opgedragen. De arbitrale uitspraak, die hierop gevolgd is, is ons niet bekend, maar wel staat vast, dat de heren van Bronckhorst in het bezit van Lichtenvoorde gebleven zijn, want in 1381 heeft Gijsbert van Bronckhorst zijn huis met voorburcht te Lichtenvoorde tot een open huis voor den hertog van Gelre gemaakt. Eerst in 1360 heeft Gijsbert van Bronckhorst door zijn huwelijk met Henrica van Dodingweerde Borculo verworven, zodat het wel vaststaat, dat Lichtenvoorde in de 14e eeuw geen onderdeel van de heerschap Borculo is geweest, al mogen we wel aannemen dat het vóór dien tijd tot het gebied van de heren van Borculo, die de gehele parochie Groenlo in de 13e eeuw bezeten hebben, behoord heeft.

Kerkelijk behoorde Lichtenvoorde tot het kerspel Groenlo, in het dorp was één in 1496 gestichte kapel, terwijl er in de buurschap Vrageren tevens een reeds in 1444 genoemde kapel aanwezig was.

Lichtenvoorde is sedert 1360 met Borculo verenigd gebleven, en deelde in 1579 het lot van deze heerschap, toen in 1579, na de dood van Maria van Hoya, Munster zijn rechten als leenheer deed gelden. Dat dit onrechte was, blijkt uit het bovenstaande. Lichtenvoorde bleef allodiaal bezit en is eerst in 1693 in leenverband tot Gelre en Zutphen gekomen.

De Munstersche bezetting van Lichtenvoorde heeft geduurd tot het jaar 1615, toen, op grond van het vonnis van het Hof, de graaf van Limburg Bronckhorst

gemachtigd werd met de sterke arm zijn bezittingen terug te nemen. In December 1615 besloten de Gedeputeerden van het kwartier van Zutphen steun te verlenen aan het bevel, dat het Hof aan enige zijner raden gegeven had om troepen te lichten uit het garnizoen van Zutphen, en wel 4 compagnieën, die van den kolonel Van Dorth, van de graven Herman Otto en George Ernst van Stirum, en van den kapitein Kreyneck, bewapend met enige veldstukken. De gedeputeerden voelden zich enigszins bezwaard, menende dat deze wijze van executie bij de Staten-Genraal enige wrevel zou kunnen opwekken, maar zij achtten zich niet competent tegen het bevel van het Hof in te gaan. Op verzoek van de Raadsheren stemden zij er in toe, enige hunner en twee Zutphensche burgemeesters met de expeditie mede te sturen "om alle disordre te verhoeden". 1)

Op woensdag 27 December kwam het legertje voor Lichtenvoorde aan, en werd de plaats opgeëischt. Bij de nadering der troepen vluchtte het Munstersche garnizoen naar het kasteel, doch verzuimde de poort van het stadje te openen, zodat de burgerij, die geheel verbouwereerd en bang was het lot van een veroverde stad te ondergaan, om genade riep. De Geldersche soldaten ruimden de hamei en de "tauwbrugge" op, en trokken door de poort, die intusschen door de burgers geopend was. De kanonnen werden opgesteld en het kasteel opgeëist. Toen het garnizoen enig respijt begeerde, dat echter niet toegestaan werd, klommen enige soldaten over de hamei en de poorten en noodzaakten de vijand zich onvoorwaardelijk over te geven.

De volgende dag was het legertje weer terug te Zutphen, zonder enig verlies te hebben geleden. 2) Op 14 maart 1616 is graaf Joost te Lichtenvoorde ingehuldigd en heeft hij er een ambtman en richter aangesteld, waarmede hij de onafhankelijkheid ten opzichte van Borculo herstelde. 3)

Graaf Joost bestemde in zijn testament van 1618 Lichtenvoorde voor zijn tweeden zoon George Ernst, doch bij de boedelscheiding van 1626 kwam het aan den derden zoon Willem Frederik, die echter in 1635 ongehuwd stierf. De oudste broeder, graaf Herman Otto, hierin gevolgd door graaf Bernard Albrecht, stond zijn 1/3 deel van de nalatenschap af aan graaf George Ernst.

De dochter van graaf George Ernst, de vorstin-douairière van Nassau, die in 1693 Lichtenvoorde tot een Geldersch leen maakte, heeft in 1701 de heerlijkheid verkocht aan Frederik van Heyden, heer van Bruch.

1) Resolutiën Staten van Zutphen, d.d. 26 dec. 1615.

2) Idem, d.d. 28 Dec. 1615.

3) Gelre, Bijdr. en Med. XXXVII (1934), blz. 218.

Het kasteel is, op weinig resten na, in het laatst der 18e eeuw gesloopt. Wat het bezit van Lichtenvoorde in financieel opzicht betekend heeft, blijkt uit een rekening van 1699. De inkomsten bedroegen toen ruim 4700 gulden, de uitgaven ruim 2800 gulden, zodat er een batig saldo voor de Gravin overbleef van ruim 1900 gulden.

Literatuur: Martens van Sevenhoven, Lichtenvoorde (Gelre, Bijdr. en Med. XXXVII, blz. 213)

NU VEERTIG JAAR GELEDEN

In de eerste dagen van oktober 1944, op donderdag des nachts tegen 2 uur werden B.I. Voorhuis en Jan Hulshof uit Zieuwent, Fourij, Bernard Fust, Bennie Breukers (kapper) en J.F.W. Buijnink uit Lichtenvoorde Stad, door de Berliner SS uit hun huizen opgehaald en als gijzelaars opgesloten onder in het gemeentehuis. Een paar dagen later op Zaterdagavond, op de dag, dat Emmerik gebombardeerd werd, zijn deze 6 personen in een militaire vrachtwagen vervoerd met onbekende bestemming. De Wehrmacht wilde echter vanwege de dikke mist, bij het bosje even voor de "Radstake" aan de Varsseveldseweg, niet verder rijden. Hierdoor ontstond een grote ruzie tussen de militaire chauffeurs en beschonken SS-ers. De chauffeurs zetten door, wij werden weer teruggebracht naar Lichtenvoorde en nu opgesloten in de grote zaal van Hotel Industrie aan de Dijkstraat. Als represaille van de SS werden nog 2 mannen uit deze straat opgepakt, dat waren Th. Wegman en F. Doppen. Frans Doppen viel later in de zaal flauw en werd in deze toestand naar huis terug gedragen. Hiervoor in de plaats werd Th. Poelhuis binnen gebracht.

De volgende morgen, zondag, werden wij met z'n allen naar Zevenaar vervoerd en in een bevuilde school, bij de SS gevangen gehouden.

Gedurende de gijzeling in Zevenaar moesten we, onder zware bewaking gevaarlijke en minder aangename karweitjes uitvoeren. In het niemandsland te Loil bij een bakkerij en in een pastorie. In deze verlaten bakkerij lag het deeg nog in de trog en stond de gehele inventaris en inboedel nog in het pand. Onze bewakers hadden in Groesen een man met paard en stortkar gevorderd, welke verschillende spullen moest vervoeren die hun wilden meepakken.

Gelukkig was Jan Hulshof landbouwer en veehandelaar bij onze groep, want uit de bakkerszaak moest een fornuis op de stortkar worden geladen, deze hadden wij zonder hem er niet opgekregen. Toen ging het verder het dorpje in en kwamen bij de pastorie, hier had men het voorzien op de wijn- en borrelglazen, gordijnen, teilen, emmers en de nog aanwezige brandstof. Nu ging het weer verder naar een boerderij, waar 2 SS-ers een koe hadden geslacht en het vlees in de meegebrachte teilen en emmers werd gelegd. De kar was vol en ging het terug naar Zevenaar. Eerst echter, na gedane arbeid, werd ons eten aangeboden bij een onbewoond huis van een fruitteler, waar soldaten met afweergeschut zich hadden ingegraven. Hier had men heerlijke soep met veel vlees, de mannen begonnen echter met mortieren te schieten op de Canadezen aan de overkant van de Rijn. Wij waren dus vlug vertrokken uit dit niemandsland, al hadden we nog wel gaarne een tweede

bordje soep gelust, waarvoor we beleefd hadden bedankt.

De andere groep van ons moest meer de vuile karweitjes binnen de school opknappen, en wij verder in de "buitendienst" schuilkelders graven bij hun Schreibstube.

Binnen een week, dat was op woensdag, voor ons de kritieke dag, kwamen de Lichtenvoordse mannen zich bij honderden in Zevenaar melden om te graven, zij werden in Didam ingekwartierd.

Een ambtenaar van het gemeentehuis uit Zevenaar had n.m. reeds eerder aan de heer Voorhuis gevraagd of hij bij die gijzelaars uit Lichtenvoorde hoorde, die woensdag zouden worden doodgeschoten.

Wij waren dus overgelukkig door de komst van deze Lichtenvoordenaren. Hierdoor waren we in de nacht van woensdag op donderdag weer vrij en zijn toen om 4 uur 's nachts te voet naar Didam vertrokken, weg uit deze voor ons zo gevaarlijke omstandigheden. In die nacht gromden de V.I. boven ons door de lucht, maar wij waren vrij.

Donderdagmorgen zijn we met één van de paard en wagens, voorzien van een witte vlag, waarmee onze mensen waren gekomen teruggeden naar Lichtenvoorde.

Onderweg werden we in Azewijn bij de steenfabriek van Den Daas nog aangevallen en beschoten door vliegtuigen der geallieerden, maar konden ons dekken en in de éénmans gaten en sloten.

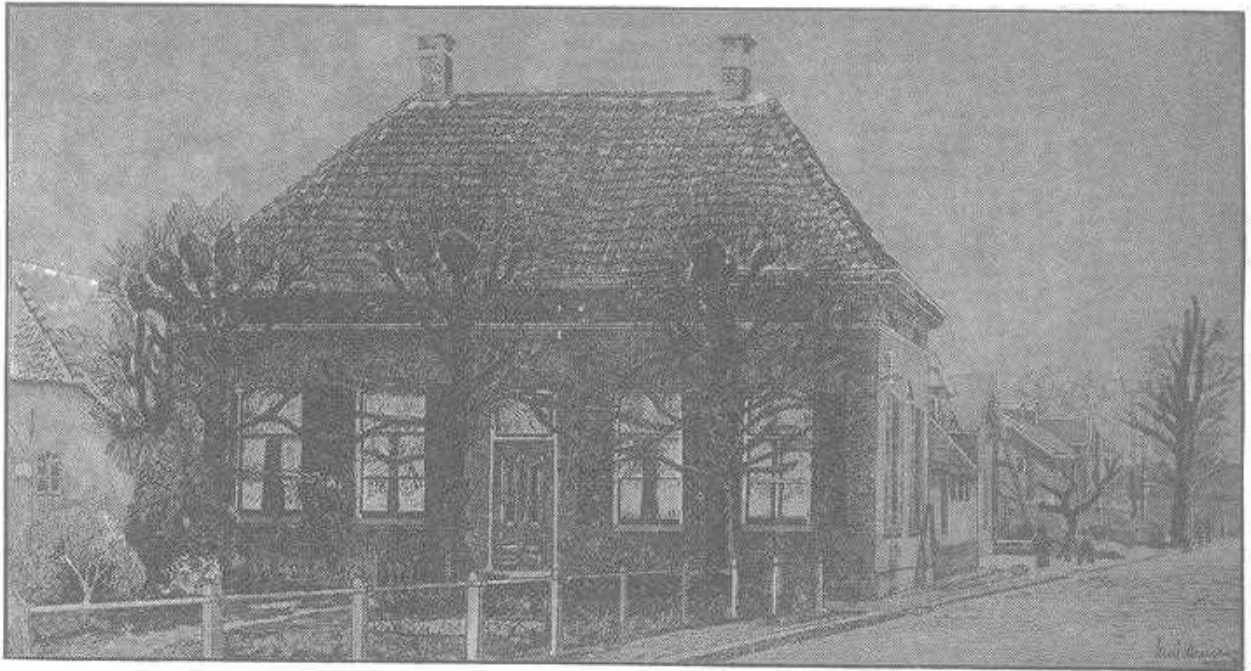
Toen we eindelijk in de namiddag in Lichtenvoorde aankwamen, werd ieder van ons bij zijn eigen huis gebracht en zong de buurt spontaan het Wilhelmus.

Bij ons huis Rapenburg sestraat 15 stond mijn moeder (mijn broer was bij familie in Zeddam ondergedoken) aan de deur, met naast haar een Duitse luitenant die ons vriendelijk begroetten; deze jongeman was inmiddels bij ons ingekwartierd.

Dit was het einde, van de gelukkige afloop, der 8 dagen gijzeling.

Lichtenvoorde, september 1984.

J.F.W. Buijnink

HET WAS EEN HEERLIJK DINER, AANGEBODEN EN KLAAR GEMAAKT DOOR MEVR. HULSHOF;

Op de foto vieren de gijzelaars de gelukkige afloop, ten huize van de familie Hulshof-Wiegers, des tijds (november 1944) wonende in de Dorpsstraat te Zieuwent. (Afbeelding boerderij omslag van deze periodiek.)

Bij het bezoek aan mevr. Hulshof-Wiegers, thans woont zij op de nieuwe boerderij Verkavelingsweg 1, Mariëvelde, vertelde nog over deze jaren van het verzetswerk van haar overleden man. Hij was tegoed en zij had hem wel gezegd, dat het niet verantwoord was tegenover zijn gezin, maar Jan meende het toch te moeten doen. Het is allemaal goed afgelopen.

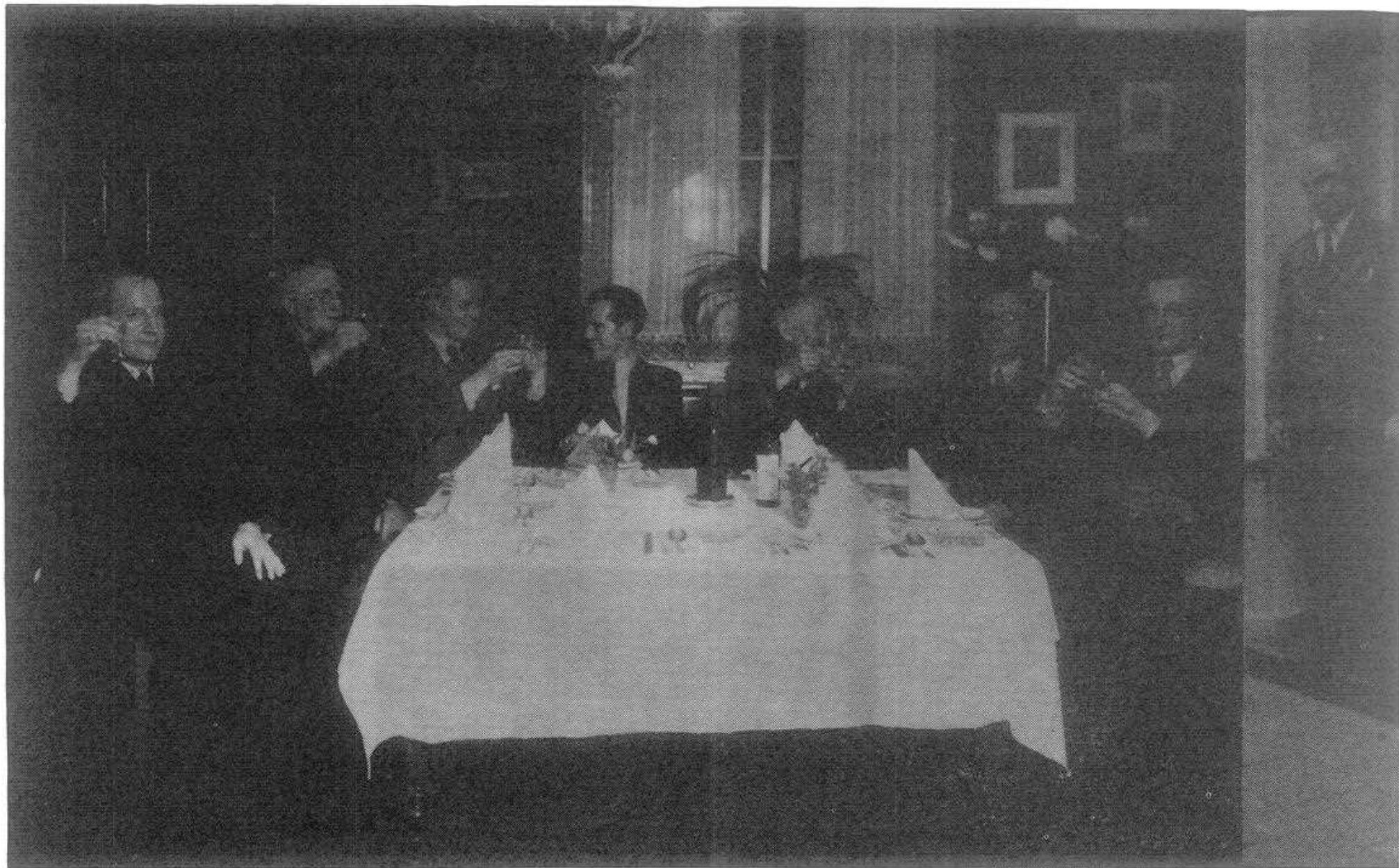
Buiten dit verzetswerk hadden we op de boerderij onderduikers, evacués, inkwartiering van Duitse soldaten en zelfs één keer 3 Engelse piloten. We waren meestal met een 20 man aan tafel. Er was eten genoeg, wat we niet hadden was zeep en deden vaak de was met houtskool (houtas).

Als je nagaat, nu veertig jaar geleden, wat hebben die vrouwen van het platteland, in die tijd, veel gedaan en gegeven voor hun medemensen.

Ook kwam nog ter sprake dat in de gemeente Lichtenvoorde zoveel mensen Hulshof heten. De oorspronkelijke Hulshof's waar haar man toe behoorde, waren landbouwers en spekslagers in Zieuwent, die hun vleeswaren in Zutphen verkochten. Hun families in Lichtenvoorde waren Hulshof (de Klinke) en Hulshof-Peters (het herenhuis achter de grote steen). Deze waren eveneens landbouwer en spekslagers. Zij stamden allen uit Steenderen-Olburgen.

Lichtenvoorde, september 1984

J.F.W. Buijnink

Op de foto van links naar rechts :
Th. Poelhuis, kruidenier, markt.
B. I. Voorhuis, manufacturer en posthouder te Zieuwent.
J. F. W. Buijnink, makelaar.
B. A. Breukers, kapper.

Th. Wegman, gemeente opzichter.
Fourij, onderbaas schoenfabriek,
H. J. Hulshof, landbouwer en veehandelaar, Zieuwent.
B. Fust, boekwinkel.

UIT HET ARCHIEF VAN HET HUIS HARREVELD

Akte anno 1645 den 14 juny.

Dr. Hieronimus Wesseling, Rigter Willem ten Haeve en Hendrick ten Bussche, Den Volmagtiger van den Grave daagt summeriter over Coenen Crabben, Derk van Crabbenborg, Gerrit op Reburg, Engelbert Dlyslager, Teunis Hoenderboom, Teunis Grebben, Berent ten Tyler, Jan, de knegt van Wiggerts Hermen te Manschott, Jan, de knegt van Hendrik te Manschott, Teunis Veller, knegt Merkhorst en Lodewijk, soon van Derk op 't Rietberg met hare consorten, die sij sullen hebben naamhaftig maken, dat sij sonder voorweten en consent van sijn G.G. Graven Georgh Ernst van Stirum en als Landheeren naasleden herfst in 't Sywent op twee diverse plaatsen int gemeene velt grote opworpen gemaakt, uytgegraven, en den eenen opworp bepotet, waaraan alsoo sij luyden te veele gedaan en derhalven hoogst straffbaar sijn.

Versorgte die voorz. opworpen en uytgegraven parcelen wedrom in te sligten en te brengen in vorigen staat en die beklagde daartoe sambt in de breuke nae landregte te condemneren cum expectis.

pro extractu prothocolli
der Heerlijkheit Ligtenvoorde
was getekend:
Evers Hillebrant

verder stond eronder
betaalt drie schellingen
door Beernt Tyler.

Dat het gebruik van het Sywentse veld al vaker problemen opleverde, blijkt ook uit de volgende notitie:

- Ursula van Middachten (vrouw van Harreveld) heeft op het laatst van haar leven nog voor het Hof van Gelderland een proces met Georgh Ernst, Graaf van Limburg en Bronckhorst over het gebruik van het Sywentse veld moeten voeren, welk proces getermineerd werd bij sententie van het Hof van 29 febr. 1642. Uit: Geschiedenis en genealogie van het geslacht v.Middachten door W.Wijnaendts v.Resandt.

Hermine Manschot-Tijdink.

Extract uit de kerkerekeningen der stad Groenlo, daterend vanaf 1683.

Gedeelte uit de kerkerekening van het jaar 1683.

11 ootber	Garrit Beernincks doghter uit Levelde overluit met de groette klock	— 10 —
12 dito	Harmen te Manschot uit Harvelde overluit met groette klock	— 10 —
25 dito	Naberincks kneght uit Vrageren overluit met de kleine klock	— 5 —
maent november		
12 dito	een man aan de Kattershorst uit Suiwent overluit met den groette klock	— 10 —
maent december		
3 dito	Berendt an den buis uit Harvelde overluit met de groote Kloecke	— 10 —
8 dito	Tonnis Besselinck sin vrouw uit Levelde overluit met groette kloeck	— 10 —

Kerkerekening van het jaar 1684

den mandt janwarij		
4 dito	Hallinck een kint uit Levelde overluit met de kleine kloecke	— 5 —
14 dito	Nijenhuis vrouwe uit Suiwent overluit met de groete klock	— 10 —
19 dito	Hemmincks kint uit Vrageren overluit met den kleinen kloeck	— 5 —
22 dito	Stoeteler uit Levelde sin doghter overluit met de groete kloeck	— 10 —
28 dito	Bloemendaels sint kint uit Levelde overluit met de kliene kloeck etc.	— 5 —

Hermine Manschot-Tijdink

STAAT VAN HET GEREDEE.

(inboedel van een huis onder Lichtenvoorde gelegen, anno 1760)

Een tafele
een spinde
vier stoelen
een kiste
een wevetouw met zijn toebehoren
een karne met de pols
een drinkens kanne
een melcktonne
een melck leupen ?
een leere vlegels en verder bouwgereetschap
een ijseren pott
hangijser en hael
plaggen sight
een tange en wat sigh meer aen ijserwerk bevindt.

Levende haeve.

Eene koe en een kalf
seeven gansen
drie hoender
eenigh meel
een bedde met zijn toebahoor
een wanne en eenigh linnen en het huys
eenigh stroo en eenigh koolsaet aen het stroe
voorts mest in stall en vaelt
en dan het mestrecht van voorgemelte lant
en vorders eenighe andere rommellerie als sigh in het huys heeft bevonden
nogh eenigh vlasch buyten gespreijt.

Uit: Rechterlijk Archief der Heerlijkheid Lichtenvoorde

(Rechterlijk Archief; Peindinge, arresten en
gerichtelijke verkoopinge, nr. 93)

Hermine Manschot-Tijdink

In 1767 trekt Antony Manschot naar de "stad" Lichtenvoorde.
Hij is dan 22 jaar oud en de jongste zoon van Jan te Manschot en Tönnisken Hulshof uit Harreveld. Zijn vader is pachter op het Manschot, evenals zijn oudere broer Geert.
Antony gaat in Lichtenvoorde wonen en trouwt in datzelfde jaar met Janna Huinink.

Onderstaande akte beschrijft de aankoop van Antony van zijn toekomstig huis aan de Varkensmarkt + nog wat land.

Lijst van verkogte ongerede goederen
in de stad en heerlijkheid
Ligtenvoorde gelegen, waar van
den impost des 50sten pennings in de reekening d'anno 1768 is ingebragt.

datum wanneer aangekocht 22 oktober 1767

- Een huys by 't Schoolhuys in Ligtenvoorde, een stuk bouwland op den Leverikscamp, een stuk bouwland tussen Hermanus Croese en Jan Cunnegers land, een dito stuk in de Geumaate, een dito stuk op den Gaarden, een dito stuk op den Mekes camp, een stukjen hofland naast dat van Jan Bieteman, een stukjen land op den Geumaate, een hoff in de Geumaate, een aanpart aan 't vheen of twaalfde gedeelte van Hesselinks weg buyten Aalten, twee parken vheenen op Hummelinks weg, het halve wijdeken aan Mekescamp, een sesde part hooijgrond in de Eijmersmaate en een ééndag grasmaaijens tussen den Bosch en de Keuntjes maate, door Antony Manschot, aangekocht van Bartholt Huinink en sijn vrouw voor 1500 guld.

Tot 1900 woont er een Manschot in het pand aan de Varkensmarkt.

Het was het huis naast dat van meester Schepers.

Na 1900 woonden er o.a. de weduwe van meester Kuypers,

Antony Bolier, oprichter bij de aanleg van de tramlijn,

Gerrit Terwel, machinist bij de G.W.S. mij en de meesters Stottelaar en Wouters met hun gezinnen.

Hermine Manschot-Tijdink.

Lijst van Verkogte. ongereede
Goederen in de Stadt ontlee-
lijkhijdt Siglenwoorde ge-
legd, waer van den Impost-
des 50 fl. penningt in de
Rekening d'anno 1768, is
ingebragt

Datum Wannom
aangekocht

22 oktober 1767

N. J.

— Ontlijgt bij t. Schoolhuys in Lijtenwoorde, een Stuk
Bouwaland op den Leerick Camp, een Stuk Bouw-
Land tusschen Hermansd Groede en Jan Cunnegood
Land, een dito Stuk in de Geuwaate, een dito
Stuk op den Gaarden, een dito Stuk op den
Mekel Camp, een Stukje Hofland naast
dat van Jan B. Bietenman, een Stukje
Land op de Geuwaate, een Hoff in de Geu-
waate, een aenpart aen't Vheer of twaalve
gedelte van Hisselinkes weg buyten Matten,
twee parken Vheeren op Himmardinkes weg,
het halve wijdeken aan Mekelcamp, een
Lede part Hooggrond in de Eijmstmaate
en eindaag Grubmaaynd tusschen den Bosch
en de Keuntyid maate, door Anthony
Manschot aangekocht van Bartholt
Huinink en Syn vrouw, voor 1500 guld.

Koopakte uit 1767 - Antony Manschot koopt het huis aan de
Varkensmarkt + nog wat land.

- Donderdag 19 november j.l. herdacht bovengenoemde vereniging op feestelijke wijze haar 40-jarig bestaan. De zaal van Hotel "Industrie" was flink bezet door de leden met hun huisgenooten.

De heer Manschot opende met een kort welkom tot de aanwezigen en bracht vervolgens naar voren, waarom men dezen avond bijeengekomen was.

Spreker heette burgemeester v.d. Laar in het bijzonder welkom. Nadat aan allen een prettige avond was toegewenst, kreeg de burgemeester het woord. Spreker bracht dank voor de tot hem gerichte uitnodiging, waaraan spreker gaarne gevolg had gegeven.

Spreker zette hierna uiteen, van welk een groot nut de vereeniging is geweest. Spreker feliciteerde den heer Manschot, die 40 jaren onafgebroken secr.-penningm. der vereeniging is geweest en veel werk voor de vereeniging heeft verricht.

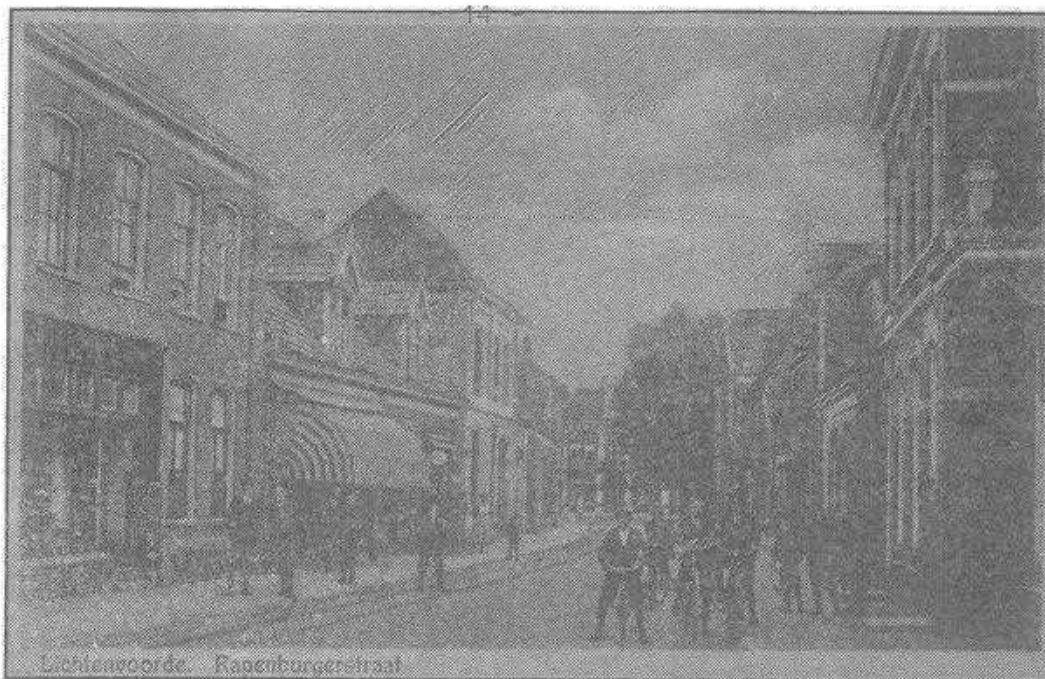
Dit werd met applaus begroet.

De feestavond werd verder gevuld met tractatie als koffie, gebak en sigaren en verdere ververschingen.

De heer Lefering uit Hengelo (O) verleende als humorist zijn medewerking, terwijl het Lichtenvoordsche strijkje Tilleman voor het muzikale gedeelte zorg droeg.

De heer J.W. Kortbeek nam nog het woord om den Heer B.Manschot te huldigen namens bestuur en leden. Spreker deed zijn gelukwensen vergezeld gaan door de aanbieding van een mooie ruststoel, die door de jubilaris dankbaar aanvaard werd. Na een gezellig dansje ging men voldaan huiswaarts.

Harm.Manschot-Tijdink.

Links op foto : Eerste huis van familie B. Manschot.

HISTORISCH LICHTENVOORDE

De ijstijd heeft de grondslag gelegd voor het gebied Lichtenvoorde. Toen de honderden meters dikke ijsbedekking gesmolten was, breidde zich hier eindeloos ver een doodse grijze zandwoestijn uit als een uitgestorven maanlandschap.

Wat het ijs uit het noorden had meegenomen, is in Vragender nog overal te zien. Jan Wopereis heeft met die nalatenschap een steenmuseum kunnen oprichten als tegenhanger van Erve Kots. Binnen en buiten is hier een tentoonstelling van graniet, vuursteen, bergkristallen, versteend hout en zelfs mammoet-beenderen. Jan Wopereis leeft nog in het stenen tijdperk. Een Duitser zou hem een steinreichen Holländer kunnen noemen.

Ongeveer 8000 jaar geleden verbreidt zich over de naakte woestijn plantenleven. In de uitgespoelde lagen ontstaat dan veen. Bijna aan alle zijden was Lichtenvoorde met bruine turf-vlakten omgeven. Alleen het Korenburgerveen groeit nog verder. Mogelijk trok al vroeg een troep rendierjagers langs de grote steen, die nu op de markt ligt. Maar nederzettingen zullen veel later ontstaan. Op de hoogten komen de oudste ontginningen voor. Daar kon men rogge verbouwen buiten gevaar van water-overlast. Bij de korenessen vindt men dan ook de oudste nederzettingen. Het vijfendertig meter hoge Vragender mag als voorbeeld dienen. De naam van de plaats is onverklaarbaar, wellicht omdat hij gevormd is met woorden van een uitgestorven taal. De geschreven geschiedenis meldt niet, wanneer de buurtschappen zijn ontstaan. Lihdanfurt komt in 945 voor. Maar met die naam zou niet Lichtenvoorde, doch Lichtaard in Friesland bedoeld zijn. De eerste betrouwbare vermelding van Lichtenvoorde dagtekent van 1312. De bisschop van Münster beschouwde Lichtenvoorde als zijn bezit. Hij protesteert dan tegen de heer van Borculo, omdat die hier een versterking had aangelegd.

Zieuwent heet in 1060 Syenwede of lage bosweide. De naam past voor een nog onbewoonde wildernis. Zieuwent is nog een jonge nederzetting, een late ontginning. Men heeft de broekgrond in cultuur gebracht, zover als men kon. In het Noorden naar Ruurlo is het front vastgelopen. Korenessen zijn de oudste ontginningen. Ze komen in alle buurtschappen voor behalve in Zieuwent. Van de ontginners was blijkbaar een groot deel niet inheems. De oude familienamen op -ink immers zijn in Zieuwent immers minder talrijk dan in Lieveelde en Vragender. De oude Spekschoor in Vragender vertelde, dat Zieuwent ontdekt was door eggelen-döppezeukers. Harreveld heette aanvankelijk Hervelo. In 1362 wordt melding gemaakt van Willem van Hervelo. Vermoedelijk woonde hij toen op het hofgoed Dieterding bij het Manschot.

De buurtschap Vragender wordt in 1260 genoemd in verband met het goed Schilderink. Als Vrageren komt de plaats ook voor in de goederenlijst van de graaf van Diepenheim, die met het jaar 1188 aanvangt. Lievalde heette Livelu, de oudste vermelding is niet aan te geven. De bodemvondsten wijzen op een veel oudere bewoning dan de schriftelijke aantekeningen. In Lievalde zijn bij Erve Kots urnen opgegraven uit de zesde en zevende eeuw na Christus. Midden door Vragender loopt de Heelweg. De naam betekent zoveel als dodenweg. In de omgeving zijn dan ook asurnen aangetroffen. Minstens duizend jaar voor Christus begint het gebruik der lijkverbranding. Het verdwijnt eerst omstreeks het jaar 800 bij de invoering van het Christendom. Karel de Grote verbood het onder doodstraf.

Maar voordat de urnenvelden werden aangelegd, begroef men de as van de overledenen onder grafheuvels van opeengestapelde plaggen. Om de voet liep een greppel met een houten afrastering. Volgens zeggen bevindt zich tegenover de kerk van Vragender de voet van een afgegraven grafheuvel onder het maaiveld. Hij was ook met plaggen opgebouwd. Alleen onderzoek kan uitmaken, of hier 15 eeuwen voor Christus een Vragenders stamhoofd begraven werd.

St. Ludger, de eerste bisschop van Münster, verbreidde hier en in het Münsterland omstreeks 800 het Christendom. Te Wichmond stichtte hij in 801 een kerk. de parochies Zelhem en Winterswijk stammen vermoedelijk uit dezelfde tijd. Hierboven lag een uitgestrekt gebied van Lichtenvoorde tot Gelselaar in het noorden dat later de heerlijkheid Borculo wordt genoemd. De eerste kerk in deze oerparochie werd in Olden Eibergen gesticht. Nog voor het jaar 900 is ze verdwenen, vermoedelijk in 882 verwoest door de Noormannen, die toen ook de kerk van Vreden in brand hebben gestoken. Alleen de veldnamen Kerkhof en Wehme, dat is pastorie, herinneren nog aan de vroegere missiestatie van Olden Eibergen. Na 900 wordt Groenlo het kerkelijk centrum van hetzelfde gebied. Eeuwenlang moest de bevolking van Lichtenvoorde naar Groenlo voor dopen, trouwen en begraven.

Omdat Ludger hier het volk voor het Christendom gewonnen had, werd de uitgestrekte parochie Olden Eibergen, later Groenlo, aan het bisdom Munster toegedeeld. Met uitzondering van Harreveld/Zieuwent hoorde Lichtenvoorde minstens duizend jaar tot het bisdom Münster. Pas in 1821 werden de Münsterse parochies in de Graafschap afgescheiden en bij de zogenaamde Hollandse Zending gevoegd.

Van het vroegere heidendom zijn toch nog enkele herinneringen gebleven. Hier en daar draagt de nok van een gebouw nog de gekruiste paardekoppen. Wel zo vaak ziet men op de milder van de neendeure het heidends geluksteken in de vorm van een X of een zandloper. De naam Heelweg betekent weg naar het dodenrijk.

Naast een heelweg werden de urnen begraven. De Vragenderse Heelweg loopt voor langs de kerk. Als een voortzetting liep er ook een heelweg van Groenlo naar Beltrum en verbindt een derde Heelweg Beltrum met Borculo.

In Zieuwent ligt de eeuwenoude boerderij Donderwinkel. De buurt draagt dezelfde zonderlinge naam. Winkel is hier hetzelfde als hoek of buurt. Het terrein kan als offerplaats van Donar zo'n naam hebben gekregen. Ook de Donderbulten even boven Zwillbroek worden met Donarverering in verband gebracht. Sagen over Hunen en Witte Wieve stammen uit de tijd van het heidendom. Wellicht herinnert het lied: "Harm sloa darm", nog aan de overgang naar het Christendom. Karel de Grote verbood de lijkverbranding en het begraven langs de heelwegen. Voortaan moest er bij de parochiekerk begraven worden. Tevens worden er nieuwe lijkwegen vastgesteld. Tot onze tijd heeft men die wegen trouw gevolgd. Vorsten als Karel de Grote en zijn opvolgers en daarna de Keizers uit het Saksische huis hadden op verschillende plaatsen domeinen en rechtbanken. Hun bezittingen worden vaak koningsgoed genoemd. Ze dienden ook wel als fourageplaatsen voor het leger. Zo'n koningsgoed was het Besselink in Lieveelde. Mogelijk dat de boerderij het Könninger eveneens aan de koning behoorde. Opvallend is in Zieuwent de naam Könningstool. Stool is rechterstoel of rechtbank. Könningstool heeft dezelfde betekenis als het Duitse Keiserstuhl.

Keizerin Theophanu, die in 991 te Nijmegen overleed, was een Griekse van afkomst. Bij de wieg van haar zoon Otto III zong ze danook een Grieks wiegelied, waarvan de woorden heia popeia in het gehele rijk werden overgenomen. Tot aan de eerste wereldoorlog werden ook hier de baby's met dat Grieks in dommel geschommeld. De wieg heet zelfs heia en in de heia gaan is naar Rusland gaan.

wijlen M. Reinders O.F.M.

(wordt vervolgd)

ZO WAS ET VROGGER, ZO IS ET NEET MEER

Fons Platenkump zunk dat op zien LP met Twentse liedjes. En hee hef geiiek. Der is heel wat veranderd in de jaoren.

Allerhande olde gebroeken en regels bunt verdwenen of veranderd.

Umdat uut de reactie's blik dat der nogal wat belangstelling is onder de leden veur dingen uut vroggere jaoren wik in dizze rebriek zo af en too es wat vertellen ovver hoo et vrogger was.

Beginne wiej biejet begin.

De olderwetse boerenbroedlachte...

Veur et zowiet was mosten der natuurlek eerst een paar weazen dee trouwen.

At ne jonge boer de leaftied hadde, dan zeien de olders (en anderen) et wordt tied um ne vrouw te zeuken.

Now moj'ow wal bedenken dat et destieds neet zo makkelek was. De huuze laggen meestal uren gaons van mekare af. Dicht in de buurt was et vaak nog te dichte in de familie, met alle kwaoleke gevolgen van dien. In et Zuwwentse gebeurn et nogal es dat ne jongeman een vrouw nom, dee eigenliek te nao in familierelatie stond. Dan most der dispensatie verleend worden. Dat gebeurn op ruume schaal, maar et hadde ook tut gevolg dat der nogal wat kindere kwammen waar iets an mankeern. Dus zochten ze et toch leever wat wieter van huus.

As de jongeman dan ne deerntjen op et oge hadde, dan pakken hee zich den "gâostok". Dat was ne stok dee ook gebruikt worden veur et neugen biejeveurbeeld. Maar in dit geval was hee neet versiert met strikskes en zo. Ook nomp hee de piepe, meestal ne "zwokke-piepe", zo'n lang krom geval met porseleinen dop met dekkeltjen derop. Dok as hee neet roken, ging de piepe met. Want den spöllen ne arg belangrieker rolle in et ritueel.

Biej et huus angekommen, vaak nao uren, soms dage lopen, kloppen hee an de kökkenduere, of opzied an de waskamer.

Binnenlâoten deeden ze um, dat was et gebroek. In de kökken zatten: vader-mooder, en et deerntjen en wat der wieters nog in et huus was. Eumkes, meujkes, oma, opa, breurs en zusters van et deerntjen. Der worden wat hèn en weer eprâot. Weete was, waar hee hèn kwam, en zo. At hee dan genog moed hadde verzameld stellen hee de gebruikelike vrâoge:

Hei, j messchien ook vuur?? Et was neet zo dat de vader der zomâor ne lucifer kon pakken, want dee waarn nog neet utevonnen. De tundeldeuze most der an te passe kommen.

As de olders der neet wat in zaggen, dan worden de jongeman de deuze egeven

en hee most zelf vuur maken.

Dat deejen ze deur met den ketsteen langs de deuze te ketsen, ne vûnksken op te vangen in de tuntelpot, daor zatten verkoolde lappenresten in dee heel gemakke-lijk gingen gléujen. Met den glóód stokken ze de piepe an.

Máor as de boer wel iets zag in den jonge, dan dee de baas et zelf. Dat was et teken dat der wieter ovver te prâoten veel. De jonge vertellen dan, van wat veur soort boer hee was. Van ne veerpeerdsboer, dat was ne boer met 4 peerde, ne drêepeerds, dan hadde de vader 3 peerde. Wieter haj nog 2 peerds, ne peerdeboer of as et minder was, ne ossenboer. Ne ossenboer hadde gin peerd, maor ne oasse as trekdier. Nog mindere leu mosten et met ne koo doen, dee as trekdier fungeren. Jâoren later worden et angegeven met et aantal staldeuren. Want toen hadden ze meer melkvee en koj an et aantal staldeuren de status afmêaten. Kwam et ovvereen of was de jongeman zelfs van wat beatere kom af, dan meek hee kans.

Op ne gegeven moment was et dan tied um weer op te stappen. Et deerntjen was nog niks evrâogd... Dan ging de mooder pannekoke bakken. Zo heurn dat. As ze dan de spekharsen met de zwâorde nâor mekare too leggen, mocht de jongeman zien geluk beproeven bieje et meiken. Laggen ze van mekaar af, dan was dat et teken dat mooder et neet zag zitten. En most hee zien geluk elders verzeuken. "Et is um van de pannê ebrand", zeien ze dan... Of "De gloepers leien verkeerd hênumme".

Mâor lâowe annemmen dat hee geluk hadde. Wanneer zak es weerkommen? vroeg hee dan? Biej dat tweede bezeug kwam dan ook et deerntjen in et spel. En al rap kwam den vriejerd iedern zâoterdaggenâovend. Soms bleef hee argens in de buurte ovvernachten, um s'zondaggans ook bieje de anstâonde te kônnen weazen. Al vlot gink hee ook met nâor de kerke. Dan wist de buurte ook al rap dat der binnenkort broedlachte zol weazen.

Vaak sleep zo'n verliefde jongeling ook bieje de knechte, of bieje den dagloner, dênt vlakbieje de boerderieje wonnen. In ne enkel geval mocht hee zelfs bieje et deerntjen thuus slâopen.

As der gin ander onderkommen in de buurt te vinnen was, of zo. Mâor dan wel in ne kamer, wiet van de slâopkamer van et deerntjen af. In andere delen van et land, Staphorst biejeveurbeeld, gink dat anders. Dâor krop hee al rap bieje zien anstâonde in bedde. Dâor was et gewoon. "Gin katte in de zak kopen", was dâor de stelregel... Hier in de streek wachten ze de tied af.

Et deerntjen hadde al jâorenlang espâord veur de uutzet. Rollen linnen, wâor-veur ze zelf et vlas esponnen had. En allerhande andere zaken.

Dan worden der ne dāotem vastgesteld. Meestal in ne tied, waarin neet zovōlle wark was. Neet in de zaaitied, neet in de oogsttied. Al was der gin vaste regel veur. Trouwen ze argens bie j in, dan gink et vlot. Māor wollen ze niejs beginnen, dan most der eerst ne nieje boerderieje ebouwd worden. De nāobers wazzen verplicht te helpen. Māor dan mosten der wal eerst nāobers wēazen. Dat heel in dat den jongeman eerst op pad most um buurte te maken. Dat was veural dan, een heel spul, as ze in ne veur hun nieje buurte kwammen. Ne nāodnāober, dat was den dichtsbie j zijnde buurman in de meeste gevallen. Maor et was gin wet van Meden en Perzen. Et kon ook ne ander wēazen. zo'n nāodnāober kreeg allerlei verplichtingen. Rond de trouwerieje, rond begrafenissen, bie j zeeke, brand of zowat. Naost dizzen nāosten nāober, most hee nog ne vijf zes andere nāobers maken.. Weer kwam den "gāostok" der an te passe. Hee ging op stap, en bie j de toekomstige bure n op visite. Daor most hee dan uut de deuke doon, wee hee was, en wat hee wol. Et gebeurn hāoste nooit fat der iemand weigerde um nāober te worden. Alleen as der nog ne olde ruzie was tussen de familie, van buurte en buurtemakert. De nāobers dee hee emaaft hadde mosten dus helpen bie j et bouwen van et nieje gedoote. Holt hakken, en vervoeren. Des husplas utgraven en lieke maken. Stene vùrn, of soms ne veldovven anleggen, en dan ook helpen leem graven, wāorvan dan de stene ebakken worden. Ook de dakpannen worden deur de bure n ehaald, soms dage wiet riejen bie j ne pandvven. Ook worden der glieks de esterikken (vloertegels) bie j metebrecht want vake worden dee ook dāor ebakken, wāor ze pannen konden kopen. Dan konnen de vakleu an et bouwen. Māor umdat et bouwen van ne hus veural in de māonden gebeurn wāorin op et land neet te vōlle te done was, duurn et soms wal drie j āor veur ne hus klāor was. Alleen al et klāormaken van et neudige holtwark nom heel wat tied in beslag. Beume worden ehakt, en nāor den husplas ebracht. Dāor gingen dan de vakleu an et wark. Et uutleggen van et holt was ne sekuur wark, wāor bie j et timmermansoog zo umsgeveer et enigste warktuug was um te meāten. As alles uutgelegd was begon et zagen en et kanthouwen. Zagen deejen ze boven ne groot gat. In ne strank lag de boom. Bovven op stond der een, en onder in et gat. Met ne grote zage, et lankiezer worden in et langs de gebonten ezaagd, veur zowiet ze dee neet konden "kanthakken". Wat vanzelf al recht was worden met ne bie le bie j ehakt. De meeste gebontstielen worden zo bewarkt. As dat gebeurt was, worden alles zo elegd dat et dreugen kon. De timmerleu nommen dan et holt met nāo de warkplaatse um keziens enz van te maken. De rest bleef op de bouwplaats.

Noo laote wiej ne olderwetsen vakman an et woord ovver et bouwen op zich. Dâornão de brullefte en wat dâor an veuref ging. Want veur de eigenleke brullefte wazzen der al wat feesteriejen zoas "Et boksenbier" en et "Halemâol". De tieden bunt verandert, en dâormet ook de regels rond allerlei gebeurtenissen in et leâven. Trouwen en rouwen wazzen in de loop der jaoren ook an regels gebonden. As alles zowiet in de riege was dat der ne broedlachte ehollen kon worden, dan gink et los. Eén van de feesteleke gebeurtenissen was et zogenaamde "Boksenbier". Der bunt verschillende verklaoringen veur de naam "Boksenbier". Umdat der bieje eschotten worden, wordt der wel beweerd dat et afscheeten van "Buksen" (oftewel geweren) de oorzaak was van dizze benaming.. Maor ik bun eerder geneigd um de verklaoring van de olde Bernard Weenink te gelouven. Dikken Weenink was de stichter van "Erve Kots" en iemand die arg vólle wist van dat soort olde gebruiken. Et was ne feestjen veur de buurjonges en kammereu waarbieje afscheid enommen worden van et vriejgezellenleâven. In onze tied nog bekend as "Polteraove dee dan wel heel wat korter veur de brullefte worden evierd.

Weenink verklaort de benaming boksenbier as volgt. Umdat et zo laet worden dat ze van uut de zondagse bokse in de werkbokse mosten, heiten et "Boksenbier". De jongeleu vormden ne erehaag met geweren, waaronder de bruugom vanuut de veurdeurs deur most lopen, daorbieje schotten ze in de locht. As teken dat as vriejgezel afedaone hadde. Dan gink et an et of de "voezel". Der worden heel wat borreltjes "op-esokkerd". Daormet bedoelen ze, opgereurd met suuker". Et was een feestjen zonder vrowleu. Al gebeurn et wal vake dat de heren, met de neudgleskes achter de krage, toch op zoek gingen naar de deerns. Dat daorbieje ook wel andere "boksen" in spel veurkwammen vólte te râoden Dan zeeje de buurte wel. "Ze schotten neet alleen hagel!"

Zo um en naobiej ne maand veur de broedlachte kwam "et Halemâol". Dat wil zeggen, dat de Bruid 'ehaald worden.

Met ne versierde wagen reed de nâosten nâober nâor et huus van de Bruid. Dâorbieje zongen ze vake et volgende leedjen:

Hier bieje.. (huuskamp) moet je wezen

Hier bieje (huuskamp) moet je zijn

Daar staat op de deur geschreven

Hier verkoopt men brandewijn..

(de naam huuskamp hek hier maor gebroekt, mâor dat was natuurlekde naam van de bruid)

An et hekke. of bieje et voergat stonden de leu al klâor met de flesse en et glesken zonder voot.

"Al kik vrouw huuskamp nog zo kroes"

Wie'j haalt eur toch de broed uut hoes".

Ook dat worden steeds weer ezongen. Maor in feite kwammen ze ga neet um de broed te halen. Wel de uutzet, de huusrâod dee et deerntjen hadde, de tuugkiste as dat zo utkwam, mår den hêlen ze eigenlek leever op de broedlachte zelf. Et "Halemåol" was dus eigenlek ne soort verhuuzing zonder de Bruid zelf. De eigenleke bruiloft worden vrogger neet ehollen op de trouwdag. Meestal 14 dage later, as et Paar zich ne betjen geinstalleerd hadde in et nieje huus. En dan ook neet ène dag, mår twee, soms veer, vijf dagen lang.

In latere jåoren, zo vanaf 1910 worden der ook nog wel es ne feest(jen) ehollen bie et afkondigen in de Kerk. Et tweede (of derde) gebod worden dan natemaakt in kleinere kring. Althans bie de roomsen. Of dat bie hervormden ook zo was, weet ik neet. Iej least der vriejwel nargens ovver, mår dat et in en nå den oorlog gebeurn weet ik zeker.

In de kerk worden dan onder de præake en de mededelingen veureleazen: Zijn voornemens een christelijk huwelijk aan te gaan - dee en dee En wee der wettige bezwåoren wist, most dat låoten weten an de pastoor. Bie et tweede gebod nommen ze mår an dat niemand bezwaor had of wist, en dát wier evierd... Aj dðarbiej bedenkt dat paartjes dee ne niej huus bouwen, al etrakteerd hadden bie et fundering, et richtfeest (as de spporn ovverende stónnen)bie et pannebier, en dat et intrekkersmåol nog mostengeaven, dan kuj ow veurstallen dat ze al heel wat uutegeven hadden an "Foezel" etc. Trouwens ook nao et trouwmaål mosten ze de flesse nogal es veur et lecht halen...

Bie et slachten en et ansluutende vetpriezen deur de buurte, bie geboorte's en zelfs bie starfgevallen en begrafenissen. Maor doarover messchiens ne andere keer. Wiej wazzen haðste an de brullefte too.

De naoste familie wist meestal wal van zelf wat ze et paar zollen gevven. Ne klokke, ne speegel og nog wat kostbaorders. Dee kwammen dus neet vraogen. Dat deej wal de jongere familie (de jongeleu). Twee dree man stark kwammen ze veur et feest informeren wat et paar wal hebben wol. Ze mosten dan maor ne paar dinge opneumen, want der waarn der meer dee iets deejen. Um te veurkommen dat een Paar vijf, zes keer etzelfde kreeg, trokken ze ook wal breekkes uut de hoge hoed. Et paar had daorin dee dinge edaon dee wat de pries betreft utkwammen. Zo kwammen dus de jonge familieleden - de buurte - de jongeleu uut de buurte en soms de verenigingen waarvan ze lid wazzen. En iedere keer most der etrakteert worden, zij het bescheiden....

Ne dag of wat veur et feest worden der "mooi-emaakt" deur de "naobers". Dat wazzen dan de naobers van de buurt waar et paar ging wonnen. De naobers uut de buurt waar de éne helfte van et paar weggink versierden alleen de "broedskoo" en eventueel ne varkenskouwe en ne hoenderkiste, as de bruid dat met kreeg van huus.

De koo was vast pandoer. Al mosten de olde leu der veur krom liggen. De koo worden "de Krone" eneumd, dee kreeg later de ereplaats in de stal en de kalvere neumen ze "kreuntjes". Dizze koo kreeg ook as enigste allerhande lekkers uut de keuken, zoas et overgeschotten ēaten, de appelschellen en zo.

Van dit halemāol is alleen zo af en too nog iets te merken as der ne olde buurte helpt met et "overhuuzen", ook bie j al lang getrouwde leu..

Et buurte ,maken kump nog wel veur, maor van de burenplicht dee der an vaste zat is nauwelijks iets ovver, hoogstens bie j begrafenissen, as de doōnboer, of in dit geval de vrouw van de naoste naober de koffie verzorgt nao de begrafenis an et starfhuus, veur de naoste familie. Maor ook dat kump maor sporadisch meer veur.

Terug naor et "mooi-maken". Is et nōw nog zo, dat der bie j brulleften daags van te veuren of iets eerder baumkes ezet worden, met slingers en reuskes derin en et bordjen "Hulde aan: " vrogger kwam daor heel wat meer bie j kieken.

De deale opruumen, lange banken en taofels halen en klaorzatten, buuten in den bongerd de dansbane klaar maken en versiern. De dansbane was trouwens ne stuk gres, vaak onder de appelbeume. Ook hier lange banken en soms tafels. Dee worden verhuurd deur de café holder dent ook den tap verhuurn en de drank levern. De vrouwleu uut de buurte mosten kokken. Der was ne koo eslacht, soms wal twee, of ne koo en ne kalf.. Dat heeng der van af hoovōl gasten der zollen kommen en hoo dik de knippe van de olde leu was.

Buuten de familie en de buurte worden deurgaons ook eneugd: de bakker - slager - metselder - timmerman - kruidenier enzovoort. Zelden de dominee of de pastoor, of den veldwachter. Vaak wel de directeur van de leenbanke en de botterfabriek.

En de meziek. Soms maor één man "Met et broene holt", daor bedoelen ze ne viole met. Vrogger was der vaak maor één muzikant, ne violist. Of zo as ze dat too neumen "ne fiedel". Later kwam de monika in zwang en nog later orkestjes van twee drie of meer "spōlleu". Bie j Erve Kots koj in de jaoren vieftig nog vake luustern naor Bernard Weenink sr of "Slekkeman" uut Harreveld, dee beide de trekzak good konnen bespōllen. En dan dansten ze de olde dansen dee now lang vergaeten bunt. Ne "Hopsa" of de "Konderdans" , Ne "Skots" of "den Duutsen Polka" Alles dansen, deej op gres en op de klompe kunt dansen. Pas later, too de dansbaan op de dēale of ne holtē vloere was, kwammen de wals en de step in zwang.

Et wazzen veural de Konderdans, ne soort reidans dee met minstens vier paren edanst worden, en de Hopsa, warbiej et derum ging wee de béne et hoogste in de locht kon zwaaien, dee populair wazzen. De "spölman" gof de commando's onder et spöllen deur. "Affantu-poosjère" et klonk alles nogal Frans Sjansée, dat kump van et franse "changer", dat betekende: "Wisselen van partner". Krieg ie nog es de kans um met ne ander te dansen-zoedaer den of dee hooven te vraogen.

Et woord kenne wiej nog in "sjans" hebben of zeuken..

Ook vöi gedanst de now nog bekende boerendansen als "De Smid", den Hokseberger - den Driekusman enz.

Zo langzamerhand worden der ook van dit soort dansen geïmporteerd as "de Skotse Trije" - Bonen opstekken Smiet of wief weg enz. En et zgn. "Damenbâal".

En tussen dat alles deur lépen nog geregeld de beide neugers met de flesse rond um te trakteern. Dizze neugers hadden de leu op et feest enegd.

De neugers (of gästebidders" das duuts, maor et worden onder Aalten ook vake ezegd) de neugers dat wazzen ne breur van bruid en ne breur van de bruugom. Wazzen dee der neet dan nommen ze ook neäven of desnoods buurjonges.

De jonges waarn der gek op um neuger te möggen weazen, want vake waarn ze der wal ne weake of nog meer drok met. Dan hooven ze dus neet an et wark, määor kuiern, of fietsten deur de streek um de vaak wal honderd gezinnen te bezeuken. Ze nommen den "gaostok" met, en overval wäor ze kwammen deejen de leu dáor ne striksen an, as teken dat ze eure plicht edâon hadden.

As ze bie j een huus ankwammen heurn iej ze al in de wiete zingen:

Hier bij (naam bewoner) moeten we wezen

Hier bij (" ") moeten we zijn.

Daar staat voor de deur geschreven

Dear vertappen ze brandewijn.

Brandewijn, brandewijn, dat doet ons zo vrolijk zijn.

Vrolijk zijn de jonge knapen,

Als ze naar de meisjes gapen, hopsasa, hopsa, kleine deerne.

Möggen saste groter weerne, hopsasa !!!

Meestal gingen ze an de "göttendeure". dat is de deur van de waskamer, meestal opzied an ne boerenhuus, an in, dan wazzen ze hâoste dreks in de kökken.

Dâor begon zonder eerst góndag of wat dan ook nummer één met zien relaas:

Hier komme wiej met stok en staf

En legget onze komplementen af

Huls ziene Jannaô is de broed

En OOnk euren Jan is de bruugom.

En dee neuget ow allemåole oet.

Op de broedlachte an et hoese van de broed.

Tókkem weåke goonskedag den hēlen dag

Moj vròg kommen, en lange blieven.

Dan kuj et meeste opkriegen...

Ik hadde miej wat op den stok eschrēvven

Måor de vrolleu hebt et der af evrēvven

Now wik miej eerste es be innen, dan kan mien kammerâod beginnen..

Nr.2(vervolgde):

Foezel is der zat, en bier ook nog wat.

De stoet,n bunt der esnēan in plakken,

Daor kuj de botter zo tusken smakken.

Dan komt de "spölleu" met et broene holt (= viool),

Dee spölt veur jonk en old.

Aj met dansen de balken neet könt raken...

Dan mög iej et ook luk minder maken.

Deet ook de riestepap wil eåten, mot de melk en lepel neet vergeåten.

Noh?.. heij et alle good vestaån ?

Dan kuuwe wal ne huusken wieter gåon.

Daorbij mēken ze meestal anstalten asof ze weer wieter wollen..

Nēē, zet ow dale... zei de huusvrouwe snel. Iej mot der eerst ène drinken.

Dat deejen ze måor al te graag. En as et zo uutkwam, atten ze ook ne dikke botterham met neågelhout of schinken.

De familie deet veur den hele dag sneugd worden hadde de plicht um de melk veur de riestepap met te brengen s,morgens bij et feest..

Et gebeurn nogal es dat ze per dag lange neet alle adressen deden, zo as ze zich veurenommen hadden, want overal ne borrel of twee, dat tikt an...

Måor dat stōk neet zo net, ze hadden jo de tied...

Op de brullefte zelf stonnen de neugers met de fles an de poorte of et pad, alle gasten mosten der eerst eentjen drinken veur ze et erf opkwammen. Ne borrel "et glesken wit, of ne glesken rood" veur de vrouwleu.

De neugers bunt uut de tied eraakt, al zeej heel af en too nog es ne paar heren in et olde kistentuug en de versierde stok, meest op de fietse. Dat is dan nog es weer ne stuksken "nostalgie" in onze nije tied...

J. Huls, ambtenaar
(gemeenterchief Lichtenvoorde)

(wordt vervolgd)

Op de foto: Links Hotel Westerman, rechts het hoge herenhuis van Hulshof-Peters.

OPRICHTINGSVERGADERING VAN SOCIËTEIT "LICHTENVOORDE te Lichtenvoorde

Heden den 21 September 1901 vergaderden in het Hotel Westerman, de heren: H. Hulshof, H.B. Sterenborg, F.B. Hulshof, D.Hesselink, H.T.J. Hulshof, L. Pitlo, H.A. Hulshof, L. Ketelaar, J.P.H. Hulshof, W.E. Buijnink, J. Hulshof JB zn., F. Buijnink, G.J. Hulshof, H.W. Jaartsveld, C. Hulshof en B.J. Westerman, ten doelhebbende de vaststelling van een reglement voor de op te richten sociëteit, tenhuize van den hotelhouder Westerman.

Een reeds in concept opgesteld reglement wordt art.gewijze gelezen.

Na re- en dupliek wordt het reglement voor de sociëteit "Lichtenvoorde" te Lichtenvoorde definitief vastgesteld.

De gestelde vraag: Of het een vereischte is, dat tot bekrachtiging van dit reglement, voor deze thans opgerichte vereeniging, de Koninglijke goedkeuring moet gevraagd worden, was men algemeen van gevoelen dat zulks overbodig was.

Thans wordt overgegaan tot de benoeming van een Bestuur voor deze vereeniging, als zoodanig worden met meerderheid van stemmen benoemd de heeren H.T.J. Hulshof, L. Ketelaar en F. Buijnink. De vergadering machtigt het thans benoemde bestuur tot het laten drukken van een 50 stuks reglementen. Het Bestuur benoemt onderling H.T.J. Hulshof, F. Buijnink en L. Ketelaar, respectievelijk tot President, Secretaris en Penningmeester.

Lichtenvoorde,
26 oktober 1901.

getekend H.J.Th. Hulshof, JB
F. Buijnink

- - - - -

R.E.G.L.E.M.E.N.T. der SOCIËTEIT "LICHTENVOORDE" te LICHTENVOORDE,
opgericht 1 September 1901.

Artikel 1.

Alle bijeenkomsten en vergaderingen der Sociëteit "Lichtenvoorde", te Lichtenvoorde, worden gehouden in het hôtel "Westerman", aldaar. De gewone bijeenkomsten hebben plaats in de beide zalen van dat hôtel elken Woensdag-, Zaterdag- en Zondagavond, beginnen ten 8 ure en hebben ten doel ontspanning te geven door gezellig samenzijn.

In deze bijeenkomsten kunnen slechts dan stemmingen plaats hebben of besluiten genomen worden, wanneer zij behoorlijk den leden zijn aangekondigd als vergaderingen.

Artikel 2.

Het Sociëteitsjaar loopt van 1 September tot ultimo Augustus.

Artikel 3.

Hij, die lid wensch te worden, moet den ouderdom van 18 jaren hebben bereikt, en heeft zich te dien einde aan te melden bij het Bestuur, dat hiervan kennis geeft aan de leden met vermelding van den tijd der vergadering waarin zoo iemand zal worden geballoteerd. Tusschen die kennisgeving en den dag der ballotage moeten minstens acht vrije dagen zijn. Wordt de voorgestelde niet toegelaten, dan kan hij binnen een jaar niet opnieuw worden voorgehangen.

Artikel 4.

Ieder lid betaalt jaarlijks eene contributie van f 2,-, te voldoen op vertoon eener door den Penningmeester in den loop van September aan te bieden quitantie, ter voldoening van het dan ingetreden Sociëteitsjaar. Hij, die nalatig is in deze betaling, kan door het Bestuur als lid worden geschrapt, wanneer hij niet vrijwillig het verschuldigde vóór 15 October ten huize van den Penningmeester heeft bezorgd; leden, buiten de kom der gemeente wonende, zijn verplicht vóór laatstgemelden datum tegen betaling de quitantie af te halen. Wanneer iemand wensch op te houden lid te zijn, moet hij bedanken vóór 15 Augustus van het loopende jaar.

Artikel 5.

Ieder lid dat zich niet ordelijk gedraagt of andere leden tot last is, kan, op voordracht van het Bestuur, door de vergadering van het lidmaatschap worden vervallen verklaard met verlies van alle aanspraken.

Artikel 6.

Het Bestuur bestaat uit drie leden, n.l. een President, een Penningmeester en een Secretaris en regelt onderling de werkzaamheden.

Ieder jaar treedt een der bestuursleden af, doch is terstond herkiesbaar. Voor het eerst wordt door het Bestuur een rooster van aftreding opgemaakt. De werkzaamheden van het Bestuur bestaan in de uitvoering van het Reglement.

Het Bestuur is voorts verplicht: a. de leden op de hoogte te houden van de voornaamste zijner beslissingen; b. notulen aan te houden. Elk aftredend bestuurslid blijft in functie totdat zijn opvolger de betrekking heeft aanvaard.

Artikel 7.

Telken jare in de maand Augustus wordt door het Bestuur belegd eene vergadering waarin wordt behandeld: a. verkiezing ter vervulling van het aftredend bestuurslid, voor het met 1 September d.a.v. aanvangende Sociëteitsjaar; b. de rekening en verantwoording over het loopende jaar; c. verslagen, voorstellen enz.

Verder worden zoo dikwijls vergaderingen belegd als noodig wordt geacht door het Bestuur of minstens 5 leden, die hun verlangen daartoe schriftelijk aan het Bestuur indienen met opgaaf van redenen.

Artikel 8.

De leden hebben het recht vreemdelingen te introduceren. Hij, die van dit recht gebruik maakt, doet hiervan aantekening in het introductieboek. Bij nalatigheid betaalt de introducteur f 0,10 ten voordeele der kas. De kastelein moet lid zijn der Sociëteit.

Artikel 9.

De kastelein moet zorg dragen voor behoorlijke verlichting, verwarming, biljart, speelkaarten enz., in den zomer de waranda voor de leden beschikbaar stellen. Het Bestuur contracteert met den hotelhouder over de huur der zalen.

Artikel 10.

Het Bestuur heeft de bevoegdheid bij bijzondere gelegenheden, aan den kastelein de zaal op sociëteitsavonden af te staan.

Artikel 11.

Wanneer op de gewone bijeenkomsten geen der bestuursleden aanwezig is, zorgen van de aanwezige leden, de 3 oudsten in jaren, voor de handhaving der orde, aan wie de leden alsdan den noodigen eerbied verschuldigd zijn.

Artikel 12.

Bij ontstentenis van een of meer bestuursleden, kunnen deze tijdelijk worden vervangen door gewone leden, door de vergadering te benoemen.

Artikel 13.

Veranderingen in dit Reglement kunnen slechts worden gemaakt in eene vergadering, waar minstens drie vierden van het getal leden aanwezig is, met eene volstrekte meerderheid van twee derden dier aanwezigen.

Artikel 14.

Alle andere stemmingen geschieden in eene vergadering, waar minstens een derde van het ledental aanwezig is, met volstrekte meerderheid der aanwezigen.

Artikel 15.

Wanneer de leden tot eene vergadering, bedoeld bij art. 13 en 14, opgeroepen, niet in voldoende getale verschijnen, wordt nogmaals eene vergadering belegd en indien ook deze niet voldoende bezet is, wordt in de daaraan volgende vergadering beslist, met volstrekte meerderheid der dan opgekomenen.

Artikel 16.

Over personen wordt schriftelijk, over zaken mondeling gestemd, terwijl blanco stembriefjes worden geacht niet te zijn uitgebracht.

Artikel 17.

Elk lid verbindt zich tot nakoming van het Reglement, neemt aan, zich naar al de te nemen besluiten te gedragen en ontvangt bij zijne toetreding een gedrukt exemplaar van dit Reglement tegen betaling van f 010.

Aldus definitief vastgesteld in de vergadering van 21 september 1901, met bepaling dat dit Reglement wordt geacht te zijn in werking getreden op 1 September 1901.

Het Bestuur,

H.T.J. HULSHOF, President.

L. KETELAAR, Penningmeester.

F. BUIJNINK, Secretaris.

Anno 1812.

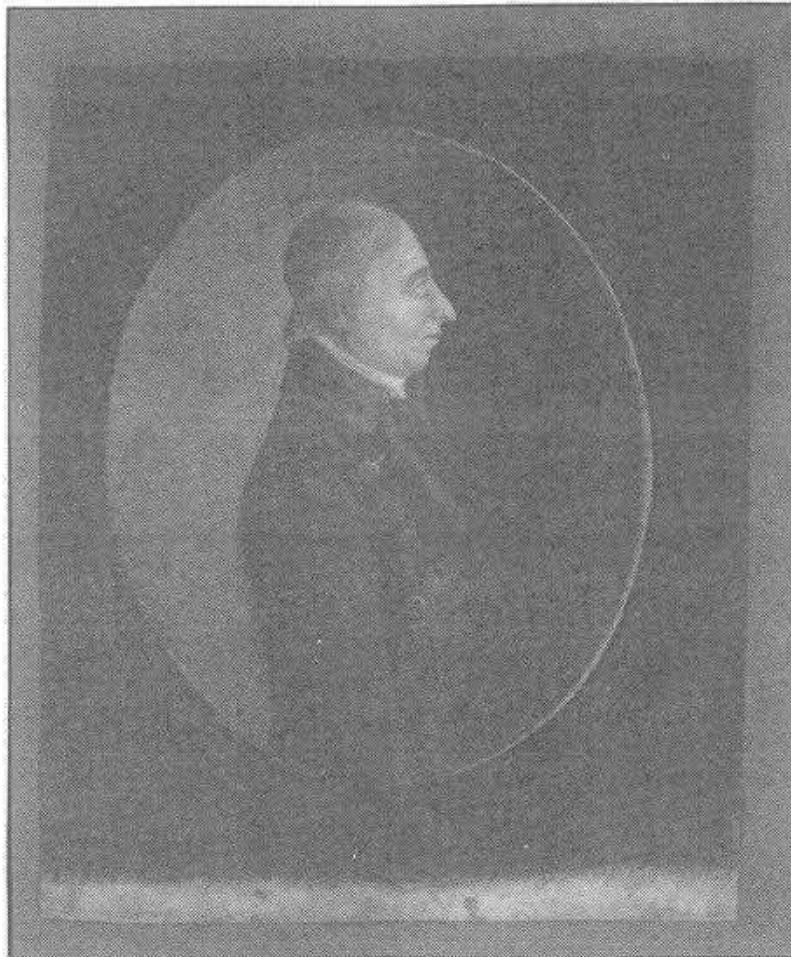
Na de Bataafse- en Franse-revolutie werd een democratische bestuursvorm in ons land ingevoerd. De Heerlijkheden werden opgeheven en in de gelijknamige gemeenten werden van de Overheid officiële Raden benoemd.

Voor Lichtenvoorde was dit in Maart 1812, met aan het hoofd een adjunct Maire.

Kopie van dit Besluit, dato 23 Maart 1812 wordt hierbij afgedrukt.

Dinxperlo, September 1984.

H. Kruij.

Roelof Buijnink, burgemeester van 1812 - 1815 van de gemeente Lichtenvoorde.

Maat 1812

Den 23 Maart
1812.

N^o.

De Ridder van het Legioen van Eer, en Vande
Orde der Unie, Lousprezet van Zutphen, ontvanger
hebbende wat volgt

Extract uit de Register der
Stuiten van de Prefectuur van het
Departement van den Bovenwysfel

De Ridder van het Legioen van Eer, Commandeur
vande Orde der Unie, Prefect van het Departement van
den Bovenwysfel, in aanmerking nemende dat tot nog toe
onvervuld zijn gebleven, de plaatsen van Adjoints Maires
en Municipaal Warden in de Gemeenten van het Arrondis-
sement Zutphen, welke door de nieuwe Circumscripctie
van 21 October 1811. Verandering hebben ondergaan, Voorts. en
Besluit.

Ante stellen tot adjunct Maire van Lichten Voorde

R. Bruyminck

J. W. G. Welscher

1st. Municipaal Warden te Lichten Voorde.

J. ten Bosch.

H. Siebelder

J. de Jong

J. E. H. Wijnveld

E. van der Bosch

G. Dronkers

J. van der Meer de Wacharen.

P. J. Heuvelink

G. H. Schapers

D. Huisshof

Lichten Voorde

Barth. Lötterman
Jan van Harren

Go. lnd.

3: de Voors. bevoeningen by de in en missive te stonden.
aan den Heer Sousprefet van het Arrondissement Lichten-
voorde, ten einde daaraan de nodige executie te geven, en den
Prefet van Zyn verrigthe te rapporteren.

Arnhem den 19 Maart 1812.

De Prefet Voorziet
Andringa de Kinspenaer

Besluit:

Derelve in Zyn geheel mede te delen aan Den Maire
van Lichtenvoorde, ten fine van Executie en Rapport.

De Sousprefet:

W. J. van der ...

Digitale bewerking
Henk Hanselman
2013